



Spolufinancováno
Evropskou unií

Závěrečná zpráva z realizace poradenského programu statutárního města Ostrava Poradenský program 10

Podpora prevence a řešení zdravotních rizik sociálně
vyloučených osob

Tento materiál vznikl v rámci realizace projektu „Rozvoj systémů pro sociální začleňování“ r. č. projektu
CZ.03.02.02/00/22_004/0000366.

ČÁST 1	3
INFORMACE O NASTAVENÍ PORADENSKÉHO PROGRAMU A LOKALITĚ, NA NÍŽ JE PROGRAM ZACÍLEN	3
OBDOBÍ REALIZACE	3
ZÁKLADNÍ ÚDAJE O LOKALITĚ	3
ANOTACE PROGRAMU	3
VÝCHODISKA VÝBĚRU PORADENSKÉHO PROGRAMU A ZÁKLADNÍ POPIS PROBLÉMŮ A JEJICH PŘÍČIN, KTERÉ MÁ PROGRAM ZA CÍL ŘEŠIT	4
CÍLE PORADENSKÉHO PROGRAMU	6
PŘEDPOKLÁDANÝ HARMONOGRAM REALIZACE	7
POPIS VÝSTUPŮ PROGRAMU	8
POPIS VÝCHOZÍHO STAVU LOKALITY V KONTEXTU PLNĚNÍ KRITÉRIÍ SOCIÁLNÍHO ZAČLEŇOVÁNÍ	9
ČÁST 2	10
PRŮBĚH REALIZACE PORADENSKÉHO PROGRAMU	10
ČÁST 3	14
VYHODNOCENÍ PORADENSKÉHO PROGRAMU	14
VYHODNOCENÍ PLNĚNÍ KRITÉRIÍ SOCIÁLNÍHO ZAČLEŇOVÁNÍ	14
VYHODNOCENÍ NAPLNĚNÍ VÝSTUPŮ A CÍLŮ PROGRAMU	16
VYHODNOCENÍ A SHRNUTÍ CELKOVÉHO PŘÍNOSU PROGRAMU NA LOKALITU, DLE ZÁVĚREČNÉHO POSOUZENÍ NAPLŇOVÁNÍ KRITÉRIÍ SOCIÁLNÍHO ZAČLEŇOVÁNÍ DANÉHO PROGRAMU	16
DALŠÍ MOŽNÝ PLÁN SPOLUPRÁCE	16
(VOLITELNÉ K VYPLNĚNÍ)	16
SEZNAM ZKRATEK	17

ČÁST 1

INFORMACE O NASTAVENÍ PORADENSKÉHO PROGRAMU A LOKALITĚ, NA NÍŽ JE PROGRAM ZACÍLEN

Období realizace

Leden 2023–červen 2024

Základní údaje o lokalitě

Na území města je možno vymezit 13 sociálně vyloučených lokalit (v tomto čísle nejsou zahrnuty ubytovny), které se nacházejí v městských obvodech Mariánské Hory a Hulváky, Moravská Ostrava a Přívoz, Ostrava-Jih, Poruba, Radvanice a Bartovice, Slezská Ostrava, Vítkovice. V lokalitách se vyskytují jednak obecné problémy, jako jsou špatný stav nemovitostí, zadluženost či nezaměstnanost obyvatel, tak i problémy jedinečné pro dané místo. Těmi může být například zhoršená dostupnost občanské vybavenosti či veřejné dopravy.

Problémovou oblastí v Ostravě jsou taktéž ubytovny. Ubytování tohoto typu bylo dříve převažující měrou orientováno na krátkodobé či střednědobé ubytování dělníků; změnilo však svůj charakter na dlouhodobé ubytování pro celé rodiny. Kapacity a prostorové dispozice ubytoven však tomu mnohdy nejsou uzpůsobeny. Sociální zařízení a kuchyňky zde bývají společné a nevyhovující. Údaje o kapacitách a obsazenosti v ubytovnách se liší, avšak orientačně lze uvést 27 ubytoven se schváleným provozním řádem. Důležitým hlediskem je technický stav ubytoven. Existují zařízení rekonstruovaná, ale i budovy na hranici obyvatelnosti či neobyvatelné. Celkově vlastníci nebo provozovatelé ubytoven pokračují v trendu omezit ubytovávání rodin s dětmi na ubytovnách. Ty se častěji objevují a bydlí v nevyhovujících nájemních a podnájemních bytech v sociálně vyloučených lokalitách a jejich okolí.

Anotace programu

Program se zaměřuje na podporu zdraví (PZ) jako podbor veřejného zdravotnictví. Zdraví je v PZ chápáno jako stav úplné fyzické, duševní a sociální pohody (definice WHO). Jde o teoretický koncept i konkrétní aplikované postupy. Jako koncept je PZ procesem, který umožňuje lidem zvýšit kontrolu nad zlepšováním svého zdraví v kombinaci s primární a sekundární prevencí poskytovanou zdravotními službami. V aplikované rovině jde o souhrn aktivit a opatření, která směřují k předcházení onemocnění, zvyšování délky dožití ve zdraví a celkovému zlepšení kondice člověka (wellness/ well-being). Prostředkem k naplňování wellness je každodenní život na individuální, skupinové (profesní, zájmové, geograficky vymezené atp.) a veřejné úrovni (lokalita-spád, obec, kraj, stát). Na všech úrovních je potřeba tvořit opatření/návyky a politiky změny k zdravému životu. Ve městě Ostrava je specificky definována potřeba zvýšit podporu zdraví pro osoby v programu sociálního bydlení.

Východiska výběru poradenského programu a základní popis problémů a jejich příčin, které má program za cíl řešit

Poradenský program na podporu zdraví byl zvolen na základě snahy města Ostrava zlepšit přístup a celkovou úroveň péče o (vlastní) zdraví, primárně u osob v programu sociálního bydlení. Z dat sebraných v rámci finální evaluace ([Závěrečná evaluační zpráva – projekt Sociální bydlení ve městě Ostrava. Dostupné z: https://socialniveci.ostrava.cz/wpcontent/uploads/2022/12/zaverecna_evaluacni_zprava_socialni_bydleni_final_10_2022-1.pdf](https://socialniveci.ostrava.cz/wpcontent/uploads/2022/12/zaverecna_evaluacni_zprava_socialni_bydleni_final_10_2022-1.pdf)) projektu „Sociální bydlení ve městě Ostrava“ v roce 2022 vyplývají zjištění, že u klientů participujících na sociálním bydlení minimálně 20 měsíců **nedochází k významnému zlepšení zdraví**, zejména fyzického. V listopadu 2022 byla zahájena realizace návazného projektu s názvem „Rozvoj sociálního bydlení ve městě Ostrava“. Na online setkání 5. 12. 2022 s ostravskými partnery (30 účastníků) se mezi priority Plánu sociálního začleňování dostaly zejména **cíle v oblasti bydlení**. K prioritním cílům se dále řadí **zvyšování dostupnosti poskytované zdravotní péče**. Propojením obou priorit vzniklo zacílení na rozvoj podpory zdraví u osob v sociálním bydlení. Tento cíl naplňují některá projektová i neprojektová opatření uvedená v Akčním plánu I.

Zjištění 1: Podle evaluace městského projektu se po zabydlení pohled klientů sociálního bydlení na vlastní zdraví významně nemění.

V letech 2019–2022 byl na území města realizován projekt „Sociální bydlení ve městě Ostrava“. V průběžné a závěrečné evaluaci tohoto projektu byly mimo jiné vyhodnocovány změny zdravotního stavu klientů sociálního bydlení po 12 a 24 měsících od zabydlení. Přestože byla u některých sledovaných parametrů zachycena pozitivní korelace (např. zlepšení psychického stavu dětí i dospělých, zvýšení vnímané kontroly nad vlastním životem po 24 měsících), v řadě dalších oblastí (např. fyzický zdravotní stav, snížení výskytu onemocnění dýchacího ústrojí u dětí, zlepšení subjektivně vnímané životní spokojenosti, snížení problémového chování dětí, snížení počtu návštěv pohotovostí, hospitalizací a výjezdů sanitek) nebylo významné zlepšení sebranými daty potvrzeno, případně panoval rozdíl mezi kvantitativním a kvalitativním zhodnocením změny.

Obdobné výstupy obsahuje i evaluační zpráva MPSV zaměřená na dopady sociálního bydlení na životní situaci klientů (Výzkumná zpráva A: Vyhodnocení výsledků dosažených obcemi spolupracujícími s MPSV u podpořených klientů v rámci projektu.

Dostupné z:

http://socialnibydeni.mpsv.cz/images/soubory/Analyzy/2021_Evaluace2_Vzkumn_zprva_A_Dopady_SB_na_klienty_final.pdf

Popsaný problém se tak může týkat klientů sociálního bydlení napříč poskytovateli sociálního bydlení. Příčiny popsaného mohou být interpretovány různými způsoby. Ve finální evaluační zprávě ostravského projektu sociálního bydlení je například uvedena hypotéza, že klienti sociálního bydlení začínají mnohé aspekty zdravotního stavu řešit intenzivněji až po zabydlení, což znamená zvýšenou intenzitu zabýváním se zdravotními problémy, což může dočasně vyvolat negativní pohled na vlastní zdraví. (Může se však jednat o pozitivní jev, kdy se ze zdraví stává uvědoměným konceptem, přičemž klienti sociálního bydlení začínají řešit své zdravotní problémy.) Ve výše zmíněné evaluační zprávě MPSV jsou uvedeny další možné důvody pro zdánlivě negativní výsledek, jako je chroničnost zdravotních problémů, potřeba delšího období pro dosažení významné změny zdravotního stavu, životní stresory spojené s pobytem v sociálním bydlení,

včetně fenoménu osamělosti. Evaluaace zahraničních projektů Housing First (Kanada: National Final Report Cross-Site At Home/Chez Soi Project. Dostupné z: https://www.mentalhealthcommission.ca/wpcontent/uploads/drupal/mhcc_at_home_report_national_cross-site_eng_2_0.pdf, Skotsko5: 5 Housing as a social determinant of health and wellbeing: developing an empirically informed realist theoretical framework. Dostupné z: <https://bmcpublihealth.biomedcentral.com/counter/pdf/10.1186/s12889-020-09224-0.pdf?pdf=button%20sticky>) naopak ukazují ve studiích pozitivní faktory, mezi něž se řadí stabilita bydlení a standard poskytované služby, nárůst pozitivních sociálních kontaktů, kontrola závislostního chování, sociální role jedince a kvalita sousedských vztahů, finanční situace klienta.

Zjištění 2: V Ostravě není zmapována síť aktérů podpory zdraví.

Z analytické části Plánu sociálního začleňování vyplývá, že v Ostravě není dostatečně zmapován přístup ke zdravotní péči ani činnost aktérů působících v oblasti podpory zdraví. Současně není zjištěna míra potřeby podpůrných opatření. Na toto zjištění reaguje Plán prostřednictvím následujících cílů a opatření cílených na cílovou skupinu sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených osob:

Strategický cíl 6.1: Zvyšovat dostupnost zdravotní péče a mezioborovou spolupráci.

Specifický cíl 6.1.1: Do roku 2025 realizovat alespoň dvě aktivity za účelem zmapování dostupnosti zdravotní péče a podpory vzájemné spolupráce. Tento cíl obsahuje dvě opatření, jež se město zavázala uskutečnit ve spolupráci s Agenturou:

§ **Opatření 6.1.1.1:** Odborná konference o dostupnosti zdravotní péče.

§ **Opatření 6.1.1.2:** Výzkum k dostupnosti zdravotní péče.

Se zmíněnými opatřeními souvisí potřeba zvyšování informovanosti zdravotnického personálu o potřebách sociálně vyloučených osob, kterou uvádí 6. komunitní plán sociálních služeb a souvisejících aktivit ve městě Ostrava na období 2023–2026. Konkrétně se v části věnované pracovní skupině Romské etnikum nachází aktivita

2.1.1 Rozvíjet spolupráci aktérů k zabezpečení dostupnosti zdravotních služeb v SVL.

Zjištění 3: Plán sociálního začleňování počítá s projekty NNO cílenými na zvyšování zdravotní gramotnosti sociálně vyloučených osob.

Na úrovni Magistrátu města Ostravy spadá agenda podpory zdraví pod odbor sociálních věcí a zdravotnictví. Ten není přímým realizátorem aktivit na podporu zdraví, nicméně administruje **účelové dotace města**, které problematiku podpory zdraví zahrnují. Vedle účelových dotací zaměřených na oblast zdravotnictví se podpory zdraví týkají i dotace na prarodinné aktivity.

Oblastí podpory zdraví se věnuje i Plán sociálního začleňování, v němž se uvádí, že ke zdravotním nerovnostem přispívá řada faktorů, zejména nízká kvalita bydlení, sociální a ekonomické vyloučení, bezdomovectví, ale i nezdravý životní styl, nezaměstnanost, nižší úroveň formálního vzdělání, omezený přístup ke zdravotním a sociálním službám, zanedbávaná prevence včetně očkování či preventivních prohlídek, obecně nižší zdravotní

gramotnost. Na tato zjištění reaguje Plán následovně:

Strategický cíl 6.2: Rozvíjet kompetence v oblastech podpory zdraví.

Specifický cíl 6.2.1: Do roku 2025 si 220 osob zvýší kompetenci ke změně chování ve prospěch udržitelného zdravého životního stylu.

V Plánu sociálního začleňování se taktéž počítá s realizací dvou projektových opatření zaměřených na zvyšování dostupnosti zdravotní péče a zvyšování zdravotní gramotnosti:

§ **Opatření 6.2.1.1:** Rozšíření služby zdravotně-sociální pomoci.

§ **Opatření 6.2.1.2:** Mediátoři zdraví v sociálně vyloučených lokalitách.

Cíle poradenského programu

Po dohodě s pracovníky odboru sociálních věcí a zdravotnictví Magistrátu města Ostravy byly vymezeny dva strategické cíle poradenského programu:

Strategický cíl 1: Zmapování potřeb klientů sociálního bydlení v oblasti podpory zdraví a dostupnosti zdravotní péče na území města Ostravy.

Popis cíle:

Sběr kvalitativních a kvantitativních dat ke zjištění potřeb klientů sociálního bydlení v Ostravě a bariér jejich přístupu ke zdravotní péči: typy potřeb/bariér, specifika potřeb různých cílových (pod)skupin atd. Součástí sběru dat je **zmapování všech relevantních aktérů působících v oblasti podpory zdraví v Ostravě.**

Systém sběru dat je reprezentativní, opakovatelný a komparabilní v čase a místě – s jinou skupinou (resp. klíčové části výsledných dat). Sběr zahrnuje data ze všech relevantních služeb, jejich uživatele a reprezentativní vzorky ostatních obyvatel (bez návaznosti na služby).

Součástí systému je jasné určení kompetencí a odpovědností za realizaci jednotlivých částí, včetně vyhodnocování/zpracování doporučení a diseminaci výsledků. Je nastaven mechanismus pro revizi dat a revizi rozsahu pro následná šetření a časové vymezení působení systému.

Strategický cíl 2: Vytvoření plánu inovativních opatření zaměřených na komplexní podporu zdraví klientů sociálního bydlení.

Popis cíle:

Obec disponuje **plánem plnění opatření zaměřených na podporu zdraví (PZ)** (v holistickém pojetí wellness), který vychází ze zjištěných potřeb obyvatel (viz předchozí cíl). Plán stanovuje jasné cíle realizace jednotlivých opatření, postup implementace navržených opatření a způsoby evaluace včetně časových rámců. Návrhy realizací zapojují všechny relevantní aktéry (viz zjištění z předchozího cíle), tak aby se vytvořil efektivní systém podpory zdraví v městě Ostrava.

Na tvorbě plánu se podílí multidisciplinární tým (mezirezortní spolupráce) a plán vzniká participačními metodami – to znamená, že do jeho tvorby jsou od začátku integrovány názory, zkušenosti a návrhy zástupců cílové skupiny (případně podskupin).

Plán zohledňuje příklad/příklady dobrých praxí zlepšování PZ v jiných obcích v /zahraničí a/nebo institucí/organizací zabývajících se veřejným zdravím (public health). Konkrétní dobré praxe jsou vybrány na základě výsledků sběru dat – ukáží se specifické deficitní oblasti. Nositelé dobrých praxí (přímou nebo online spoluprací) jsou zapojeni do přípravy plánu.

Předpokládaný harmonogram realizace

Pořadí kroků	Popis	Časový rámec	Tým/ odpovědnost
1	Popis stavu v oblasti zdraví; výzkumná zpráva mapující potřeby a bariéry v podpoře zdraví	Do června 2023	MT ASZ + OSVZ
2	Popis klíčových problémů k řešení (design challenges) – výběr na základě zpracované výzkumné zprávy	Červen–srpen 2023	MT ASZ + OSVZ
3	Seznam prioritizovaných návrhů řešení zvolených problémů (se zapojením dalších aktérů, zejména cílové skupiny – participace, v této a ve zbylých fázích)	Září–říjen 2023	MT ASZ + OSVZ + aktéři podpory zdraví
4	Sestavení plánu inovativních opatření a popis způsobu jejich ověření v praxi	Listopad 2023 duben 2024	MT ASZ + OSVZ + aktéři podpory zdraví
5	Testování opatření a doporučení k jejich úpravě	Květen–červenec 2024	MT ASZ + OSVZ + aktéři podpory zdraví
6	Pilotní ověření opatření v jejich finální podobě, včetně návrhu jejich evaluace	Od srpna 2024	MT ASZ + OSVZ + aktéři podpory Zdraví

Popis výstupů programu

Spolupráce v Ostravě v oblasti zdraví a sociálního začleňování je založena na dvou hlavních nástrojích s doplňkovým třetím nástrojem.

První klíčový nástroj je **vytváření a fungování multidisciplinárních týmů**. V rámci tohoto nástroje se město Ostrava rozhodlo vytvořit platformu na podporu zdraví. Tato platforma bude mít jasně definované cíle a náplň, které budou stanoveny v průběhu první poloviny roku 2024 jako součást poradenského programu 10 (PP10). Platforma má potenciál propojit různé odborníky a instituce, což umožní komplexnější přístup k řešení zdravotních problémů v kontextu sociálního začleňování.

Druhým hlavním nástrojem je **sdílení příkladů dobré praxe a podpora inovativních projektů k ochraně zdraví**. Tento nástroj zahrnuje několik konkrétních aktivit:

1. Organizace setkání, na kterých budou prezentovány výsledky výzkumů.
2. Společné hledání nástrojů na podporu zdraví lidí v sociálním bydlení.
3. Prezentace aktivit na podporu zdraví ze strany zapojených organizací.
4. Pravidelné zveřejňování inspirativních praxí z České republiky i zahraničí v ostravském měsíčním newsletteru.
5. Publikace článku o zdravotních mediátorech na webu Agentury pro sociální začleňování (ASZ).

Třetím, doplňkovým nástrojem je **nastavení procesu zjišťování potřeb v oblasti zdraví**. Tento nástroj bude využit částečně, a to formou jednorázového sběru dat, který provede výzkumný tým z Odboru pro výzkum a evaluaci (OVE) Agentury pro sociální začleňování. Tento sběr dat se zaměří na potřeby cílové skupiny, poskytovatelů zdravotní a sociální péče a komunity. I když je tento nástroj využit pouze částečně, poskytne důležité informace pro další plánování a rozhodování v oblasti zdraví a sociálního začleňování v Ostravě.

Popis výchozího stavu lokality v kontextu plnění kritérií sociálního začleňování

Název kritéria:

Ukazatel 1

Obec činí aktivní kroky k zajištění dostupnosti zdravotní péče pro obyvatele na základě obecně dostupných dat. Obec si je vědoma ztížené dostupnosti zdravotní péče pro některé skupiny obyvatel. Obec shromažďuje základní data o dostupnosti zdravotních služeb – bez hlubší systematické analýzy dat a zjištěných potřeb cílové skupiny obyvatel.

Popis výchozí situace v lokalitě (obec)

ČÁSTEČNĚ, jedná se zároveň i o jeden z důvodů výběru PP10. Zdraví je samostatným tématem v PSZ. V ostatních strategických dokumentech odboru sociálních věcí a zdravotnictví se vyskytuje okrajově.

Ukazatel 2

Obec realizuje plán zajištění dostupnosti lékařské péče, aktivně vyhledává a dle možností realizuje alternativní způsoby zajištění prevence a zdravotní péče. Cíleně se zaměřuje na skupiny obyvatel, pro které může být zdravotní péče nedostupná (senioři, osoby se ZP, rodiče pečující o malé děti, osoby pečující, mladiství, osoby ohrožené sociálním vyloučením, osoby ohrožené závislostmi apod.). Obec realizuje plošná opatření ve prospěch veřejného zdraví. Opatření reagují na vnější podmínky (dostupnost lékařské péče v lůžkové, ambulantní i terénní formě, včetně specializované péče, dostupnost zdravotně-sociální péče, sociálních a neformálních služeb, zázemí pro poskytování zdravotní péče apod.) a vnitřní podmínky (povědomí obyvatel o významu prevence v ochraně zdraví, možnostech a dostupnosti lékařské péče, porozumění sdělovaným informacím, motivace k péči o vlastní zdraví apod.).

Popis výchozí situace v lokalitě (obec)

ČÁSTEČNĚ, opatření nelze považovat za plošná, jsou spíše dílčí a s relativně malým dosahem (což si samo město uvědomuje i s ohledem na výběr PP10). Problematické jsou především kapacity stávajících služeb, také jejich spolupráce a nastavení sítě, a to ve všech možných formách spolupráce (tzn. jak v režimu bez účasti X zapojení města X v čele s koordinací od zástupců města.)

Ukazatel 3

Obec cíleně motivuje obyvatele k péči o vlastní zdraví se zvláštním zaměřením na skupiny ohrožené nízkým využitím zdravotní péče a prevence, identifikované v rámci činnosti multidisciplinárního týmu. Obec aktivně pracuje na odstranění vnějších nebo vnitřních bariér bránících přístupu ke zdravotní péči a prevenci.

Popis výchozí situace v lokalitě (obec)

ČÁSTEČNĚ se tématu věnují dílčí složky města (Sociopoint) nebo terénní služby (zdravotně-sociální terénní práce, zdravotní mediátoři), zpravidla se jedná o témata s přesahem do sociálních služeb.

ČÁST 2

PRŮBĚH REALIZACE PORADENSKÉHO PROGRAMU

Období	Název a typ realizovaných aktivit	Uveďte vazbu aktivity na plnění cíle či kritéria (číslo cíle či kritéria)	Stručný popis aktivity a jejího přínosu. Je-li to relevantní, uveďte konkrétní výstupy, či výsledky aktivity
leden 2023 až březen 2023	Definice poptávky	-	30.1. proběhlo setkání s vedením OSVZ k potvrzení poradenských programů a jejich zaměření. Ostrava si vybrala dva poradenské programy, jedním z nich je Podpora zdraví (PP Zdraví). PP zdraví a jeho obecné cíle bude zanesen do revize popisu spolupráce.
	Definice poptávky a příprava výzkumu	Strategický cíl 1 + 2	22.2. proběhlo první setkání v rámci MDT týmu poradenského programu. Členové MDT týmů byli na setkání seznámeni s východiskem programu a obecnými cíli. V PP Zdraví byly zmapovány organizace a aktivity v oblasti zdraví na území města. Zároveň byl mikrotýmem Agentury připraven design výzkumu v oblasti zdraví, jehož metodologie byla na setkání představena.
	Příprava výzkumu	Strategický cíl 1	V PP Zdraví proběhlo 2.3. setkání se zástupci města k podobě výzkumu. 10.3. se uskutečnilo druhé jednání MDT týmu, ve kterém byly představeny inspirativní projekty podpory zdraví. 16.3. byl na PS Sociálního bydlení představen výzkum a poskytovatelé sociálního bydlení byli vyzváni ke spolupráci na něm. 29.3. se setkali členové mikrotýmu k dalšímu postupu.
<p>Komentář experta:</p> <p>Byl vytvořen mikrotým (expert, lokální konzultant, metodička) a přidělen výzkumník. Zároveň byl nastaven základní rámec PP včetně návrhu po partnera, došlo ke confirmaci PP a jeho zahájení.</p>			
duben 2023 až červen 2023	Finalizace poptávky a realizace výzkumu	Strategický cíl 1	26.4. proběhlo MDT v poradenském programu Zdraví. Na setkání byly shrnuty a potvrzeny cíle. Rovněž byl představen průběh terénního výzkumu. Dokončeny byly rozhovory s poskytovateli sociálního bydlení, proběhlo prvních cca 10 rozhovorů v domácnostech. Do konce května bude městu předložena vstupní zpráva poradenského programu.

	Finalizace poptávky realizace výzkumu	Strategický cíl 1	V květnu proběhly všechny rozhovory v rámci výzkumu v oblasti zdraví. Zahájeny byly jejich prepisy. Finalizována byla vstupní zpráva PP, která byla zaslána zástupcům města k připomínkám.
	Příprava výzkumu	Strategický cíl 1	Do konce června bude finalizována výzkumná zpráva. Byla schválena revize popisu spolupráce se zohledněním poradenského programu. V PP Podpora zdraví se uskutečnila tři setkání MDT. Na nich proběhlo zmapování aktérů podpory zdraví a představení konceptu podpory zdraví – včetně dobré praxe z ČR i zahraničí. Další kroky PP budou respektovat principy designu zaměřeného na člověka. Součástí PP je výzkum v oblasti dostupnosti zdravotní péče a podpory zdraví klientů sociálního bydlení.

Komentář experta:

V rámci poradenského programu (PP) Zdraví došlo k personální změně. Na pozici expertky nastoupila Jana Janečková, která přináší do programu nové odborné zaměření a zkušenosti.

Dne 21.6. se uskutečnilo setkání mikrotýmu, jehož hlavním účelem bylo předání informací nové expertce. Během tohoto setkání byla Jana Janečková podrobně seznámena s dosavadním průběhem a výsledky poradenského programu.

Nová expertka obohatí stávající témata programu především svou specializací v oblasti terénní sociální práce s klienty sociálního bydlení. Její hlavní odbornost spočívá v problematice městského sociálního bydlení, se zaměřením na cílovou skupinu sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených osob.

červenec 2023 až září 2023	Finalizace výzkumu	Strategický cíl 1	V PP Zdraví proběhlo 13.7. setkání MDT, kde byly představeny výstupy výzkumu zdraví a dohodl se způsob jejich představení ostravským partnerům. V PP Zdraví proběhlo setkání MDT.
	Finalizace výzkumu a příprava doporučení	Strategický cíl 1 + 2	V PP Zdraví proběhlo setkání MDT 18.8. Na něm byla představena doporučení ke zlepšení podpory zdraví klientům sociálního bydlení. Ta budou prezentována i na PS Sociálního bydlení v září a také online pro širší skupinu partnerů v říjnu.
	Představení výzkumu a doporučení	Strategický cíl 1 + 2	V PP Zdraví proběhlo 7.9. představní výzkumné zprávy a návazných doporučení v rámci PS Sociálního bydlení. Výzkumnou část prezentoval Jan Hladík. Před setkáním členové MDT obdrželi finální podobu výzkumné zprávy včetně doporučení. Prezentována byla jak v rámci MDT, tak na PS Sociálního bydlení pořádané městským koordinátorem sociálního bydlení. Splněn tak byl první cíl PP. Výzkum bude dále prezentován spolu s organizacemi zabývajícími se podporou zdraví na online setkání 31.10.

Komentář experta:

Obsahem prezentace byla hlavní zjištění výzkumu připravená výzkumníkem. Doporučení představil lokální konzultant. Doporučení byla rozdělena do dvou kategorií, a to opatření vhodná pro poskytovatele sociálního bydlení a opatření, jež může uskutečnit Magistrát města Ostravy. Doplněny byly informace o možnostech financování představených opatření.

K zhodnocení potřeby a realizovatelnosti opatření proběhla práce ve skupinách, které se účastnili členové PS Sociální bydlení. Získaná zpětná vazba je k dispozici prostřednictvím aplikace Jamboard.

Říjen 2023 až prosinec 2024	Představení výzkumu a doporučení	Strategický cíl 1 + 2	V PP Zdraví proběhlo 31.10. online představní výzkumné zprávy a návazných doporučení. Dále se na setkání představily dvě organizace (Cesta von CZ, Spolu pro rodinu) realizující aktivity na podporu zdraví. LK a metodička se účastnili setkání manažerky SZ se zástupci Lékařské fakulty Ostravské univerzity a Zdravotního ústavu v Ostravě k možnostem spolupráce v oblasti podpory zdraví.
	Zhodnocení zájmu o doporučení	Strategický cíl 2	V PP Zdraví proběhlo interní setkání zástupců OSVZ k výběru opatření, která budou dále implementována, a to v návaznosti na setkání MDT proběhlé 8.11. Zvažováno bylo podání projektu do výzvy na sociální inovace (např. implementace sociálního předepisování). Z kapacitních důvodů se vedení OSVZ rozhodlo na projektu nepracovat. Na jaře 2024 by měla vzniknout pod OSVZ platforma na podporu zdraví, jejíž koncept má vypracovat manažerka SZ ve spolupráci s koordinátorem programu sociálního bydlení.
	Zhodnocení zájmu o doporučení a výběr dalšího postupu	Strategický cíl 2	O výstupech z PP Zdraví informoval koordinátor sociálního bydlení Marek Mikulec na pracovní skupině sociálního bydlení 7.12. Potvrzen byl záměr odboru sociálních věcí a zdravotnictví na vznik platformy na podporu zdraví. 21.12. se setkal Adam Bedřich k evaluaci obou PP a potvrzení výchozího stavu v oblastech, v nichž se PP realizují.

Komentář experta:

Výstupem se stala výzkumná zpráva doplněná o sadu doporučení. Dále byla připravena prezentace s výstupy výzkumu a doporučeními.

Leden 2024 až březen 2024	Příprava vybraného doporučení – platformy zdraví	Strategický cíl 2	V PP Zdraví proběhlo 29.1. setkání k podobě platformy na podporu zdraví, která se pravděpodobně zaměří na propojování aktérů v oblasti zdravotně-sociálního pomezí. V dalším kroku lokální konzultant a manažerka SZ osloví vytipované aktéry a zjistí jejich pohled na potřebnost platformy v území.
---------------------------	---	--------------------------	---

	Příprava vybraného doporučení platformy zdraví – Strategický cíl 2	V PP Zdraví se uskutečnilo setkání 26.2. k nastavení podoby platformy zdraví. Vybrána byla varianta informačně-pracovní řízená koordinační skupinou, jíž se bude účastnit i lokální konzultant Agentury. Navržený model spolupráce bude v březnu představen koordinátorovi sociálního bydlení a vedoucímu odboru sociálních věcí a zdravotnictví. První setkání platformy by mělo proběhnout v 1. pol. 2024.
	Příprava vybraného doporučení platformy zdraví – Strategický cíl 2	V PP Zdraví proběhlo 4.3. setkání s koordinátorem sociálního bydlení k přípravě podoby platformy zdraví. 25.3. byl model spolupráce představen vedení odboru – model byl částečně přijat, zároveň byly k němu sděleny podněty k zapracování.

Komentář experta:

Výše popsané kroky směřují k systematickému přístupu pro vytváření efektivní platformy pro podporu zdraví v dané lokalitě. Proces nyní zahrnuje konzultace s různými zainteresovanými stranami a postupné upřesňování podoby platformy.

První setkání této platformy je plánováno na druhou polovinu roku 2024, což poskytne dostatečný čas pro její důkladnou přípravu a zapracování všech relevantních podnětů v rámci vzniku platformy.

Duben 2024 až červen 2024	Příprava vybraného doporučení platformy zdraví – Strategický cíl 2	V PP Zdraví došlo k úpravám původně navrženého modelu spolupráce, který byl projednán 12.4. s manažerem komunitního plánování. Znovu byl model představen vedení odboru na bilančním setkání 15.4. Návrh byl schválen a bude představen manažerkou SZ na jednání manažerského týmu komunitního plánování 10.5. V červnu budou sesbírány konkrétní podněty z jednotlivých pracovních skupin. První platforma zdraví by se mohla uskutečnit na podzim 2024.
	Příprava vybraného doporučení platformy zdraví – Strategický cíl 2	V PP Zdraví seznámila 10.5. manažerka SZ manažery komunitního plánování s modelem platformy zdraví.
	Příprava vybraného doporučení platformy zdraví – Strategický cíl 2	14.6. mělo proběhnout setkání s manažerským týmem komunitního plánování ke sběru témat vhodných pro pořádání první platformy zdraví. Z důvodu přípravy jiné akce na straně městě byl tento bod odložen.

Komentář experta:

Výstupem se stal model spolupráce.

ČÁST 3 VYHODNOCENÍ PORADENSKÉHO PROGRAMU

Vyhodnocení plnění kritérií sociálního začleňování

Kritérium	Název ukazatele	Vyhodnocení závěrečného posunu v lokalitě
<p>Obec realizuje ucelený plán opatření, která aktivně podporují dostupnost zdravotní péče (primární i specializované, včetně psychiatrické) včetně podpory systémových i potřebných pilotních/nesystémových služeb na zdravotně sociálním pomezí s cílem zlepšit dostupnost zdravotní péče. Realizaci plánu pravidelně vyhodnocuje a zpracuje doporučení.</p>	<p>Obec činí aktivní kroky k zajištění dostupnosti zdravotní péče pro obyvatele na základě obecně dostupných dat. Obec si je vědoma ztížené dostupnosti zdravotní péče pro některé skupiny obyvatel. Obec shromažďuje základní data o dostupnosti zdravotních služeb – bez hlubší systematické analýzy dat a zjištěných potřeb cílové skupiny obyvatel.</p>	<p>V rámci PP došlo k návrhu designu a realizaci výzkumu na téma zdraví lidí v sociálním bydlení. Výzkum byl následně sdílen se členy PS Sociální bydlení a na samostatné online akci. Na setkáních byla zjištěna preference místních aktérů k realizaci doporučení. Po představení výstupů vedení odboru sociálních věcí a zdravotnictví byla zvolena jako další postup příprava platformy zdraví.</p>
	<p>Obec má vytvořen multidisciplinární tým pro oblast zdraví, zahrnující zástupce veřejné správy, poskytovatelů zdravotních, sociálních a navazujících služeb a zástupce cílových skupin (pacientů, obyvatel). Prostřednictvím týmu mapuje dostupnost služeb na základě vícezdrojových dat. Vytváří plán zajištění zdravotní péče, aktivně zjišťuje další možnosti zvýšení dostupnosti zdravotní péče v obci. Plán realizuje dle vlastních možností.</p>	<p>Limitem výše zmíněného výzkumu je jeho nesnadná opakovatelnost a zaměření pouze na jednu cílovou skupinu. Nejedná se tak o systematický sběr dat. Pravidelná setkání by měla zajistit platforma zdraví, řešení konkrétních problémů/výzev pak multidisciplinární týmy opírající se o stávající pracovní skupiny komunitního plánování.</p>
	<p>Obec průběžně realizuje ucelený plán opatření, která aktivně podporují dostupnost jak primární,</p>	<p>Při realizaci PP se podařilo navázat spolupráci s novými aktéry, např. Zdravotním ústavem se sídlem v Ostravě,</p>

	<p>tak specializované zdravotní péče. Opatření jsou krátkodobého a střednědobého charakteru, jsou vzájemně provázána a zahrnují přesah do systémových opatření na úrovni kraje nebo státu. Opatření jsou opřena o aktualizovaná data poskytovatelů služeb a zjištěných potřeb obyvatel se zvláštním zaměřením na znevýhodněné skupiny obyvatel. Opatření zahrnují téma veřejného zdraví. Je nastaven nezávislý mechanismus průběžného měření dopadu opatření včetně vnímání cílové skupiny.</p>	<p>Lékařskou fakultou Ostravské univerzity či Státním zdravotním ústavem. Díky navázané spolupráci si jeden z aktérů podal projekty na podporu zdraví do dotačních titulů města a se 2 projekty uspěl (primární prevence v oblasti zdraví na ZŠ s vyšším podílem žáků se soc. znevýhodněním, testování na vybraná onemocnění).</p>
	<p>Obec cíleně motivuje obyvatele k péči o vlastní zdraví se zvláštním zaměřením na skupiny ohrožené nízkým využitím zdravotní péče a prevence, identifikované v rámci činnosti multidisciplinárního týmu. Obec aktivně pracuje na odstranění vnějších nebo vnitřních bariér bránících přístupu ke zdravotní péči a prevenci.</p>	<p>Spolu s realizací výzkumu a jeho představením byl v rámci PP prezentován seznam doporučení k podpoře zdraví lidí v sociálním bydlení. Sdílení dobré praxe by mělo být činěno v rámci připravované platformy zdraví. V ostravském měsíčním newsletteru rozesílaném Agenturou pravidelně dochází ke sdílení inspirativní praxe z ČR i zahraničí.</p>
<p>Obec realizuje průběžnou osvětovou kampaň o významu prevence a péče o zdraví. Kampaň je svou formou cíleně zaměřena na různé cílové skupiny obyvatel tak, aby byly informace srozumitelné a měly potenciál motivovat obyvatele k péči o vlastní zdraví i zdraví veřejné.</p>	<p>Obec má sestavený multidisciplinární tým tvořený zástupci veřejné správy, poskytovatelů zdravotních a sociálních služeb, případně navazujících služeb (prevence, bezpečnost, vzdělávání apod.), který mapuje povědomí obyvatel o péči o zdraví a definuje cílové skupiny, na které je třeba se v rámci osvěty zaměřit (např. senioři, rodiče, mladiství, osoby ohrožené sociálním vyloučením, osoby s postižením apod.). Na základě zjištěných poznatků navrhuje cílené osvětové aktivity pro jednotlivé cílové skupiny.</p>	<p>Byl navržen model spolupráce v oblasti zdraví a fungování multidisciplinárních týmů opírajících se o stávající struktury pracovních skupin. Model spolupráce bude odzkoušen v 2. polovině 2024. Týkat se bude všech PS komunitního plánování.</p>

Vyhodnocení naplnění výstupů a cílů programu

Strategický cíl 1: Zmapování potřeb klientů sociálního bydlení v oblasti podpory zdraví a dostupnosti zdravotní péče na území města Ostravy.

V rámci PP došlo k návrhu designu a realizaci výzkumu na téma zdraví lidí v sociálním bydlení. Výzkum byl následně sdílen se členy PS Sociální bydlení a na samostatné online akci. Na setkáních byla zjištěna preference místních aktérů k realizaci doporučení. Po představení výstupů vedení odboru sociálních věcí a zdravotnictví byla zvolena jako další postup příprava platformy zdraví.

Limitem výše zmíněného výzkumu je jeho nesnadná opakovatelnost a zaměření pouze na jednu cílovou skupinu. Nejedná se tak o systematický sběr dat.

Strategický cíl 2: Vytvoření plánu inovativních opatření zaměřených na komplexní podporu zdraví klientů sociálního bydlení.

Spolu s realizací výzkumu a jeho představením byl v rámci PP prezentován seznam doporučení k podpoře zdraví lidí v sociálním bydlení.

Pravidelná setkání k tématu podpory zdraví by nově měla zajistit platforma zdraví, řešení konkrétních problémů/výzev pak multidisciplinární týmy opírající se o stávající pracovní skupiny komunitního plánování. Sdílení dobré praxe by mělo být činěno v rámci zmíněné platformy zdraví.

Při realizaci PP se dále podařilo navázat spolupráci s novými aktéry, např. Zdravotním ústavem se sídlem v Ostravě, Lékařskou fakultou Ostravské univerzity či Státním zdravotním ústavem.

Vyhodnocení a shrnutí celkového přínosu programu na lokalitu, dle závěrečného posouzení naplňování kritérií sociálního začleňování daného programu

U 2 ukazatelů došlo k posunu oproti výchozímu stavu, u 3 nastal částečný posun. Zbýlá kritéria nebyla součástí zakázky, a tedy ani cílů PP.

Další možný plán spolupráce (volitelné k vyplnění)

Odbor sociálních věcí a zdravotnictví hodlá odzkoušet platformu zdraví i multidisciplinární týmy za podpory Agentury v 2. polovině 2024. Na tématu podpory zdraví budou participovat všechny pracovní skupiny komunitního plánování.

Agentura dále doporučuje pracovat se vzniklou sadou doporučení, například při jednání platformy zdraví.

Seznam zkratk

ASZ/ AGENTURA – Agentura pro sociální začleňování/ Odbor pro sociální začleňování Ministerstva pro místní rozvoj

ČR – česká republika

EX – expert

LK – lokální konzultant

MDT – multidisciplinární tým

MT – mikrotým

Manažer SZ – manažer sociálního začleňování

OSVZ – odbor sociálních věcí a zdravotnictví

PP – poradenský program

PS – pracovní skupina

PSZ – plán sociálního začleňování

PZ – podpora zdraví

SVL – sociálně vyloučená lokalita

WHO – World Health Organization (Světová zdravotnická organizace)

ZŠ – základní škola